

**НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ**

**Суспільно-науковий проєкт
"Духовні цінності українського суспільства
у світлі співпраці суспільствознавства і богослов'я"**

20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього

XI НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Київ 2011

А.О. Молчанова*

ПРОБЛЕМА ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Розвиток толерантних якостей майбутнього педагога – це один з напрямів соціалізації особистості, метою якого є її професійне становлення та досягнення певної вершини (акме) в неперервному професійному й духовному зростанні.

Аксіологічний аспект фахової підготовки педагога передбачає формування сукупності специфічних педагогічних цінностей професійної діяльності, до яких ми відносимо толерантність.

Формування у майбутніх педагогів здатності до міжособистісної толерантності включає три взаємопов'язані складові:

* к.пед.н., старший науковий співробітник відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

- професійну, спрямовану на фахову підготовку педагогів, виконання ними професійних функцій, володіння відповідними видами професійної діяльності в контексті особистісно орієнтованої парадигми освіти;

- особистісну, спрямовану на підготовку майбутніх педагогів до професійного самовизначення, професійної самореалізації та професійної самоактуалізації упродовж життя;

- технологічну, спрямовану на формування її організаційно-методичних умов.

Структура професійної складової міжособистісної толерантності педагога включає когнітивний, функціональний і діяльнісний компоненти: когнітивний компонент відображає зміст фахової підготовки майбутніх педагогів; функціональний компонент – професійну підготовку майбутніх педагогів до виконання професійних функцій; діяльнісний компонент – професійну підготовку майбутніх педагогів до оволодіння різними напрямками його професійної діяльності.

До *професійних знань* майбутнього педагога належать філософські, методологічні, фахові (історичні), теоретичні, технологічні та інші знання:

- **філософські** знання забезпечуються наявністю в навчальному плані вищого навчального закладу циклу світоглядних дисциплін;

- **методологічні** знання забезпечуються вивченням циклу фундаментальних дисциплін;

- **фахові, теоретичні, технологічні** знання забезпечуються наявністю у навчальному плані циклу психолого-педагогічних дисциплін.

Обґрунтовано *професійні функції*, які має виконувати підготовлений майбутній педагог. До них відносять світоглядну, культурологічну, інноваційну, комунікативну, мотиваційну та цілепокладання:

- суть **світоглядної функції** полягає у відтворенні ставлення людини до світу, розуміння власного місця в ньому;

- **культурологічна функція** визначає ступінь залучення фахівця в духовне життя світової спільноти шляхом якісного виконання ним своїх професійних обов'язків у суспільному розподілі праці. Вона базується на аксіологічній та етичній складових, що є основою толерантності особистості майбутнього педагога. При цьому аксіологічна складова пов'язана з визначенням усвідомлення педагогом неперервності професійного самовдосконалення, а етична – зумовлює правила поведінки педагога-фахівця у професійному середовищі і в суспільстві в цілому;

- суть **інноваційної функції** полягає у здатності фахівця створювати принципово нову систему логічних зв'язків у професійній галузі, впроваджувати нові перспективні технології навчання та виховання молоді;

- значення **комунікативної функції** полягає у вмінні майбутнього педагога спілкуватися з колегами, учнями, батьками, громадськими організаціями, усіма оточуючими, що також є не тільки професійною складовою, але й підґрунтям толерантних рис особистості педагога;

- зміст **мотиваційної функції** – неперервне забезпечення майбутнього педагога обґрунтованим інтересом до навчально-виховної діяльності, життєвими силами для виконання активної роботи з розвитку особистості;

- **суть функції цілепокладання** – це аналіз результату власної навчально-виховної роботи, визначення оптимального шляху до бажаних або принципово можливих результатів.

Толерантний педагог повинен уміти: аналізувати й прогнозувати основні результати власної професійної і комунікативної діяльності; вміти створювати та підтримувати толерантне навчально-виховне середовище; виявляти причини конфліктів в учнівському колективі; оперативно визначати потреби власного психолого-педагогічного вдосконалення та здійснювати їх практичну реалізацію; сприяти толерантним взаємовідносинам між учнями та їх батьками; координувати (узгоджувати) діяльність усіх ланок і усіх суб'єктів навчально-виховного процесу в навчальному закладі тощо.

Вивчення реального стану підготовки майбутніх педагогів у вітчизняному досвіді показало, що їх підготовка до виховання толерантності в учнівської молоді передбачає лише ознайомлення з основами толерантної педагогічної взаємодії й отримання загальних уявлень про міжнаціональну толерантність, окремі аспекти проблеми толерантності, її формування та виховання. Штучний характер зв'язку педагогічної теорії з реальною практикою негативно позначається на результативності підготовки майбутніх педагогів до виховання толерантності.

Ефективність такої підготовки забезпечується, на нашу думку, гнучкістю та полікультурною спрямованістю змісту навчальних планів і програм педагогічних вузів, інтеграцією навчальних курсів, використанням інтерактивних технологій навчання на основі компетентнісного, порівняльного, гуманістичного, культурологічного, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів.

Л.Ю. Султанова*

* к.пед.н., старший науковий співробітник, завідувач відділу виховних системи у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України